

Innspill til statsbudsjettet 2027 og forespørsel om møte om inkluderingspartnerskap i byggenæringen

Mens øvrig norsk næringsliv går godt, sliter byggenæringen med konsekvensene av en alvorlig markedssituasjon som drøyer lengre ut i tid enn mange så for seg. Vi anslo et produksjonsfall på 60-80 mrd. kr. ved inngangen til nedturen i 2023. Status per i dag er et produksjonsfall på ca. 67 mrd. kr. Siste produksjonsindeks for vår næring fra SSB viser at vi fortsatt ikke har nådd bunnen.

Byggenæringen består av bygge- anleggs- og eiendomsbransjen. Mens anleggsbransjen går greit, har 20 000 ansatte til nå forlatt byggebransjen de siste tre årene som følge av nedbemanninger og rekordmange konkurser. I tillegg varsles det nå en betydelig nedtur i eiendomsbransjen (verdikjedens viktigste bestiller-ledd) for det kommende året.

NAVs ledighetsstatistikk grupperer bygg og anlegg sammen, og ledighetstallene viser ikke fullt ut den alvorlige situasjonen som byggebransjen opplever.

De fleste analysemiljøene tror at markedet snur mot slutten av 2026. I mellomtiden skal produksjonen i byggenæringen ytterligere ned. Samfunnsøkonomisk analyse viser til at risiko for samfunnsøkonomiske tap øker som følge av at kompetanse forsvinner vekk fra byggenæringen. Dette vil i sin tur skape kapasitetsutfordringer, som igjen vil føre til at byggeprosjekter blir dyrere og vil ta lengre tid å utføre.

Til motsetning fra SSB, Norges Bank og NHO, anslår Finansdepartementet en betydelig økning i boliginvesteringene for 2026. NHO Byggenæringen er kritiske til at departementet ser ut til å ha planlagt statsbudsjett med et for optimistisk anslag. For 2026 anslår FIN en økning på 11,7 prosent, mens SSB anslår en nedgang på -2,7 prosent. Både salg og igangsetting av nye boliger har flatet ut på et lavt nivå. Mye tyder på at veksten i markedet ikke kommer til å bli slik finansdepartementet spår.

Finansdepartementets optimisme på boligmarkedet smitter over på deres anslag for vekst i fastlandsøkonomien. Der venter de en vekst på 2,1 prosent i 2026, mens andre venter en vekst på 1,5-1,8 prosent. Grove anslag tilsier at optimismen til boliginvesteringer isolert sett oppjusterer Finansdepartementets anslag på vekst i fastlandsøkonomien med 0,1 til 0,5 prosentpoeng.

Boligmangel truer arbeidsmarkedet

Flere analysemiljøer er bekymret for at mangel på boliger og utleieboliger folk har råd til og der jobbene er, vil true veksten i den norske fastlandsøkonomien gjennom at

fleksibiliteten i arbeidsmarkedet og tilgangen på kvalifisert arbeidskraft for både offentlig og privat sektor svekkes.

Moretti og Hsieh (2019) finner at USAs BNP kunne vært 3,7 prosent høyere om det hadde vært billigere å bo i tre utvalgte byer, bl.a. San Francisco. Årsaken var at arbeidstakere ikke hadde råd til å flytte dit den best egnede jobben for dem var. Røed Larsen og Samfunnsøkonomisk Analyse (2025) finner slående grunner for at det trekker i samme retning også i Norge og Oslo, og trekker fram at tilflytningen fra unge voksne og middelaldrende faller og at boligprisene er så mange ganger høyere enn inntektene at markedet er i ferd med å lukke seg for innflyttere.

NHO Byggenæringen har advart mot de langsiktige konsekvensene av lav boligforsyning i pressområdene. Forskningen referert over, samt fallende boliginvesteringer over år, legger press på kompetansens tilgjengelighet for både privat og offentlig sektor, og kan i ytterste konsekvens bidra til lavere produktivitet.

Regjeringen bør derfor utvikle en helhetlig boligpakke som bidrar til bygging av flere boliger. Vi støtter målet om 130 000 nye boliger innen 2030, men etterlyser virkemidler for å nå målet. Vi ber AID om å adressere denne utfordringen sammen med KDD, som har sektoransvaret for bolig i Norge, og viser for øvrig til våre innspill til en slik boligpakke som er formidlet KDD.

Behov for å utvide permitteringsregelverket til krisen i byggenæringen avtar

Et viktig formål med permitteringsordningen er at arbeidstakerne skal unngå oppsigelse i en midlertidig periode med mangel på arbeid. For arbeidsgivere er adgangen til å bruke permitteringer ved midlertidig produksjonsnedgang et av virkemidlene for en fleksibel tilpasning til markedssituasjonen.

Permitteringsregelverket har alltid vært i endring og har vært brukt ved konjunktursvingninger. Staten har vist vilje til å endre permitteringsregelverk under tidligere kriser i andre næringer, slik som under verfts- og leverandørkrisen i 2015. Den gang falt oljeprisen og investeringsbeslutningene på norsk sokkel ble utsatt.

Vi ber om at permitteringsregelverket utvides slik:

- Utvide permitteringsperioden fra 26 til 52 uker
- Redusert arbeidsgiverperiode fra 15 til 5 dager
- Mulighet til kompetanseheving og utdanning fra første dag som permittert.

Partnerskap for inkludering

Byggenæringen er en inkluderingsmaskin, og to alternative opplæringsmodeller er utviklet av hhv. Infra Group (Fremtidens Skole) og Veidekke (Skole på byggeplass). Begge ordningene har lange tradisjoner, og handler om det samme: å fange opp unge som av ulike årsaker sliter i det vanlige skolesystemet og som står i fare for å falle helt ut.

I Skole på byggeplass tar elevene de fagene de trenger fra VG1 og VG2 i løpet av ett år. De har vanlig klasseromsundervisning i regi av en samarbeidsskole på mandager, mens resten av uka er de på byggeplass. Dette er ungdom fra 18 til 24 år. I Fremtidens skole fokuserer man stort sett på praktisk arbeid i reelle prosjekter. Begge opplæringsmodellene har solide resultater å vise til, og har litt ulik profil som dekker ulike behov for den enkelte.

Disse prosjektene skaper mange suksesshistorier. For å skalere dette videre trengs det et tett og godt offentlig-privat samarbeid der man systematiserer og strukturerer opp arbeidet. NHO Byggenæringen ønsker å utfordre departementet på å ta ballen videre sammen med næringen. Dette kan organiseres som et inkluderingspartnerskap mellom partene, hvor ett av virkemidlene kan være å etablere et koordinerende sekretariat som bl.a. kan ha som oppgave å mobilisere flere bedrifter til å ta del i inkluderingsdugnaden.

- NHO Byggenæringen mener en slik satsing kan ses i sammenheng med regjeringens Ungdomsløft, og ber om at det settes av 5 millioner til prosjektet i SB27.

NHO Byggenæringen ønsker avslutningsvis å takke statsråden for godt samarbeid både i KDD og i AID gjennom 2025, og vil samtidig å rette en forespørsel til statsråden om å sammen med NHO Byggenæringen besøke Veidekke og Infra Group i starten av 2026 for å lære mer om prosjektene og diskutere hvordan vi kan lykkes enda bedre med inkluderingsarbeidet.

Med vennlig hilsen

Guro Hauge, direktør næringspolitikk
Iselin B. Seeberg, direktør Arbeidsliv

NHO Byggenæringen